

särskild yrkesgrupp eller specialitet är fel. Alla behöver mer eller mindre insikt i metoden, inte minst för att skärskåda argumenteringen från t ex grupper av specialister eller från Läkemedelsindustrin. Därför borde många läsa denna bok. Tyvärr har det inte funnits särskilt mycket av denna litteratur på svenska, boken fyller verkligen ett behov.

Boken är en översättning och bearbetning av en bok av Alejendro Jadad, som 1994 disputerade i Oxford på en avhandling om metaanalys av randomiserade kliniska prövningar av smärtlindring. Nu är Jadad verksam som chef på McMaster-universitetets Evidence Based Practice Center, och han arbetar inom det kanadensiska Cochrane-nätverket.

Mycket läsvärda kapitel bl a om bias

Boken är mycket pedagogisk och bygger på ca 100 specifika frågor kring kliniska prövningar. Frågorna har samlats i åtta kapitel. Om man behöver framhålla något väljer jag det som förmedlas i tre av kapitlen. Dessa berör bias – författaren exemplifierar bl a drygt 25 slags bias, som kan uppstå då en RCT skall bedömas av en läsare, kvalitetsbedömning av prövningar (Varför? Vad? Hur? Av vem?) respektive det viktigaste om hur prövningar publiceras och tolkas – läs t ex om riktlinjerna för redovisning av prövningar enligt Consort. Läs och begrunda!

I ett kapitel diskuteras länken till grunderna för evidensbaserad medicin, ett ämne som flitigt debatterats i Läkartidningen i år. I förordet till den engelska upplagan av boken jämförs en del argument (mot EBM) med dem som förekom efter fransmannen Louis' systematiska datainsamling och publicering år 1836, som avslöjade att effekten av åderlåtning vid pneumoni var en illusion. Överdrivet? Ja, men lite piktant.

Författarens önskelista

Boken avslutas med författarens önskelista. Bland dessa finns två önskemål – »Jag önskar att randomiserade kliniska prövningar (RCT) blir bättre« och »Jag önskar att alla beslutsfattare kunde förstå kliniska prövningar«. Jamen, läs boken!

Lyckad översättning

Boken ser nästan liten ut men är mer faktaspäckad än vad som först synes vara fallet. Varje kapitel har ungefär 25 referenser, de allra flesta är lätta att få tag i. Författaren säger sig ha haft en strävan att formulera sig kortfattat och lättförståeligt, även då det gäller mera komplicerade aspekter av kliniska prövningar.

Han säger också att han velat ge basal, välavvägd och nyttig inblick i kliniska prövningar och deras roll inom sjukvården. Har han lyckats? Absolut! Lättlästheten är också mycket ett resultat av översättarens arbete, och översättningen följer noga originalet.

För såväl studenter som färdiga läkare

Boken kan läsas under olika utvecklingsfaser. Ur mitt perspektiv passar boken första gången för läkare under utbildning – vissa delar lämpar sig som kurslitteratur under grundutbildningen. Lite senare är det AT-läkare och ST-läkare, som nu har ett patientperspektiv under ansvar, som behöver den. Slutligen bör boken vara obligatorisk litteratur för ledamöter i läkemedelskommittéer. Detta har redan uppmärksamats på några ställen.

En privatläkares vedermödor

Martin Winckler. **Doktor Sachs' lidelse.** 490 sidor. Oslo: Pax Forlag, 2001. ISBN 82-530-2275-1.

Recensent: Carl-Magnus Stolt, professor i humanistisk medicin, Karolinska institutet, Stockholm.

■ I en recensents uppgift ligger att veta precis vad man tycker. Av recensenten kan man kräva att han eller hon vet besked om bokens kvalitet. Så borde det vara!

Omvärderad vid andraläsning

När jag läst större delen av romanen »Doktor Sachs' lidelse«, i dess norska översättning från franskan, tyckte jag först att detta var en bok som knappt höjde sig ovan veckotidningarnas noveller.

Jag läste ut boken och lät den sedan ligga en tid. När jag återvände till boken och läste delar av den igen måste jag erkänna att jag då såg dess kvaliteter på ett annat sätt.

Bidrag till den narrativa medicinen

Det rör sig om en roman som utgår från patientberättelser i mötet med en fransk landsortsläkare, doktor Bruno Sachs. Förutom läkaren och patienterna ingår i bokens persongalleri även hans sekreterare, hans kvinna och några kolleger.

Man får en inblick i landsortsläkarens praxis i dess pendlande mellan banaliteter och existentiellt tillspetsade lägen. På det viset kan boken ses som ett bidrag till den skönlitterära narrativa medicinen.

Författaren Martin Winckler är en pseudonym, men bakom denna lär dölja sig en fransk läkare som debuterade som romanförfattare redan 1989 och som också har skrivit essäer med bl a medicinsk inriktning.

Storsäljare i Frankrike

»Doktor Sachs' lidelse« blev en stor försäljningsframgång i Frankrike och lär ha sålts i över 600 000 exemplar sedan boken kom ut 1998. Romanen kan säkert i en svensk språkdräkt locka en tämligen bred läsekrets. Inte minst blivande och unga praktiker kan säkert plocka ett och annat russin ur dess erfarenhetskaka. De får, förutom en stunds avkoppling, även möjlighet till en vidgad uppfattning om läkaryrkets beröring med människors livsberättelser.

Kanske är det bokens största förtjänst. Man kan jämföra med klassiker i ämnet, till exempel Axel Munthes berättelser i sin berömda bok om »Vägen till San Michele«, och varför inte den svenske sjöläkaren Poul Bjerres nedskrivna patientberättelser i samma anda och utgivna strax efter Munthes succébook.

När inte de stora litterära höjderna

Men Munthes och Bjerres böcker ligger 70 år tillbaka i tiden. Ändå ger de förvånansvärt mycket att läsa än idag. »Doktor Sachs' lidelse« har en given fördel i sin moderna kontext, men slår inte Munthe rent litterärt. Liksom Bjerre når inte Winckler litterärt, enligt min uppfattning, de riktigt stora höjderna. •